

Collegium Universi Juris Canonici

Engel, Ludwig

Salisburgi, 1693

6. Ut Lite non contestata non procedatur ad testium receptionem vel ad sententiam definitivam.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61596)

de veritate, & scripturis probatoriis indagare.

3 Sin autem appareat, quod reus per suas inutiles protestationes tantum tergiverfaretur, posset illum iudex rejectis protestationibus ad litem contestandam cogere. *Mynsing. Cent. 3. Obs. 39. Bal. in L. r. C. h. t.*

4 Porro *litis contestatio* primum fundamentum & angularis lapis dicitur iudicii, ita ut ea omisa de rigore iuris vitietur processus & sententia secuta. *c. un. h. t. l. 1. & aut. offeratur. C. eod.* attamen istum rigorem non attendi in summaris iudiciis, dummodò aliunde de meritis causae constet, textus est *in Clement. 2. de Verborum signif.*

5 *Effectus* litis contestatae, qui in aliis iuris locis sparsim referuntur, & fusius explicantur, breviter sunt isti.

I. Quod per litis contestationem censetur aliquis quasi contractus initus inter litigantes, ita ut non solum inducatur obligatio de iudicio *sisti & iudicatum solvendo*, sed etiam, ut tamen actor forensis seu alienigena sit, nihilominus sese accommodare debeat secundum statuta illius loci, in quo litigat: quia propter quasi contractum litis contestatae censetur aliquo modo esse de illius loci foro & iurisdictione.

II. *Litis contestatio* actiones temporales facit perpetuas, & durare usque ad 40. annos. *l. fin. C. de Praescript. 30. annor.*

III. Actiones poenales seu ex delicto competentes facit transire contra haeredes delinquentis, utpote qui post litem contestatam non tam ex delicto defuncti, quam ex quasi contractu litis contestatae conveniri intelliguntur. *l. 1. Instit. de Perpet. & temp. action.* IV. Constituit adversarium in mala fide, atque interruptit praescriptionem. V. Facit procuratorem dominum

litis & sine cause cognitione non revocalem. VI. Denique per supradicta impedit libelli mutationem.

***

TITULUS VI. Ut lite non contestata non procedatur ad relictum receptionem, vel ad Sententiam definitivam.

SUMMARIUM.

1. Limitatur regula huius Tit. in causa contumaciae.
2. Item in causis electionum, provisionum, & nominationum, ac processibus inquisitionum.
3. Similiter quando est periculum, ne testium testimonium pereat: & infra nom. c.
4. Quid si testes antea examinati alibi super litem contestatam?
5. In criminalibus non recipiuntur testes ante iudicium nisi ad probandum rei innocentiam.
6. Receptio testimonii ad perpetuam rei memoriam concedatur, reo magis, quam actori.
7. Quid requiratur in tali receptione testimonii?

PER hanc Rubricam firmatur, quod *precedenti tit.* diximus, litis contestationem esse principium & fundamentum iudicii, quo omisso reliqua iudicialia non recte celebrantur, & praerea traditur regula, ut ante litis contestationem non fiat receptio aut examinatio testimonii, & multo magis, ne sententia ratur.

Verum sicut nulla regula est sine exceptione, ita etiam ista plures notabiles habet limitationes: nam

Fallit I. si reus fuerit contumax & contumaciter citatus comparere nolit; tunc et ante litem contestatam excommunicatus, immisso in ejus bona fieri poterit, ut in *Tit. de Dolo & contumacia* magis explicatur.

Fallit II. si agatur de valore electionis

E A

vel provisionis, aut matrimonij carnalis, & eius contumax sit: nam tunc non tantum sententia in ipsum fieri potest, sed etiam potest recipi, & si de causa liquet, ad sententiam definitivam procedi; quia propter impedimentum Ecclesiarum & periculum innocentie in similibus casibus grave est minimum proferre. *cap. quoniam. §. si por-*

tu h. t.
III. In processu inquisitionis recipiuntur testes, & examinantur nullâ attentâ huius consultatione. *d. c. quoniam. §. sunt & alii.*

IV. Si actor timeat, ne inter moras iudicis probationis copia sibi subtrahatur, puta quia testes sunt senes, valetudinarij, aut in aliis fortè Provinciis profecturi, &c. possunt petere, ut tales testes etiam ante litem contestatam, imò ante actionem institutam a iudice, vel eius Commissario examinentur; sed necesse habebit, ut receptis ita testibus vel intra annum actionem instituat, vel reo factam receptionem denuntiet, ne ipsi reo facultas opponendi contra testes admittatur, alioquin receptio testium facta nihil valebit. *d. c. quoniam. in Princip.*

4. Quid autem dicendum, si testes examinari adhuc vivant eo tempore, quo deberent actualiter in iudicio produci, an requiratur personalis eorum productio, vel sufficiat exhibere eorum depositiones ante factas? Requiritur personalem productionem, si reus desideret, docet *Zoël. h. t. num. 4. per c. presentata. so. de Testib. & l. fin. C. cod. lit.* Ubi testes per arbitrium recepti de novo sunt examinandi.

Cæterum prædicta locum habent in civilibus causis, non verò in criminalibus criminaliter intentatis, in quibus non recipiuntur testes pro futurâ accusatione, nisi solum ex personâ rei ad probandam ipsius innocentiam; nam in criminalibus requiruntur probationes liquidæ, præsentis & strictæ juxta *L. fin. C. de Probat.* & melius est nocentem dimittere, quam innocentem punire. *L. absentem. §. ff. de Penis.* *Gloss. & Pan. in c. veritatis. §. de Dolo & Contumacia.* V. Is quoque, qui timet litem sibi movendam, adeoque futurus reus, potest curare examinari testes ad perpetuam rei memoriam; & futuram sui defensionem non tantum illos, in quibus est periculum mortis aut absentie, sed etiam quoscunque, & in hoc plus est concessum reo, quam actori; quia non est in rei potestate, quando conveniatur, sicut est in actoris, quando agere velit. Quod si autem reus hoc modo cupiat testes recipi, debet id denunciare iis, quos putat aliquam præhensionem habituros, ut videant testes jurare, & possint proponere sua interrogatoria, si velint; demum poterit petere, ut super dictis testimoniis ad perpetuam rei memoriam publicum instrumentum per Notarium conficiatur, quod suo tempore in iudicio proferri valeat, sicut text. est, & ibi latè agunt Interpretes in *c. significavit. 41. de Testibus.* Videatur *Mynning. Cent. 4. Obs. 71. & seq.*

tur probationes liquidæ, præsentis & strictæ juxta *L. fin. C. de Probat.* & melius est nocentem dimittere, quam innocentem punire. *L. absentem. §. ff. de Penis.* *Gloss. & Pan. in c. veritatis. §. de Dolo & Contumacia.* V. Is quoque, qui timet litem sibi movendam, adeoque futurus reus, potest curare examinari testes ad perpetuam rei memoriam; & futuram sui defensionem non tantum illos, in quibus est periculum mortis aut absentie, sed etiam quoscunque, & in hoc plus est concessum reo, quam actori; quia non est in rei potestate, quando conveniatur, sicut est in actoris, quando agere velit. Quod si autem reus hoc modo cupiat testes recipi, debet id denunciare iis, quos putat aliquam præhensionem habituros, ut videant testes jurare, & possint proponere sua interrogatoria, si velint; demum poterit petere, ut super dictis testimoniis ad perpetuam rei memoriam publicum instrumentum per Notarium conficiatur, quod suo tempore in iudicio proferri valeat, sicut text. est, & ibi latè agunt Interpretes in *c. significavit. 41. de Testibus.* Videatur *Mynning. Cent. 4. Obs. 71. & seq.*

TITULUS VII.

De Juramento Calumniæ.

SUMMARIUM.

1. Quid sit & que contineat hoc juramentum?
2. Tam actor quam reus id prestare debent, etiam Procurator. Et quid si recuset?
3. Juramentum Calumniæ tacite remitti potest; non expresse: & qua ratio differentie?
4. Etiam Clerici ad id tenentur.
5. Hodie præstatur etiam in causis spiritualibus.
6. Quomodo differat à juramento malitiæ & de veritate dicenda.
7. Juramentum de veritate dicenda quando soleat præstari?

Q 9 3

Post